

Oponentský posudek diplomové práce Barbory Khomenko
Místo obecné češtiny ve výuce češtiny jako cizího jazyka

Diplomová práce přináší důležité, nelehké a stále aktuální lingvodidaktické téma – obecná čeština ve výuce češtiny jako cizího jazyka. Téma a otázky, jak diplomantka připouští, již mnohokrát promyšlené a diskutované, přesto nejednoznačně řešené či řešitelné. Teoretickým východiskem práce je přehled vybraných pojetí obecné a spisovné češtiny a stanovení jejich nejfrekventovanějších odlišností. Specifičností diplomové práce je provedené dotazníkové šetření zaměřené na povědomí o varietách českého jazyka u dospělých studentů češtiny jako cizího jazyka, na jejich schopnost užívat jazykové prostředky obecné a spisovné češtiny ve vybraných komunikačních situacích a vlastní preference při výuce. Za přínos práce považují závěrečné lingvodidaktické doporučení pro praxi vycházející ze stručné analýzy vybraných učebních materiálů s přihlédnutím ke způsobu prezentace obecné češtiny a z výsledků dotazníkového šetření. Diplomantka navrhuje zahrnout do učebních materiálů pro prahové či nadprahové úrovně slovník frekventovaných obecněčeských slov a souhrnné lekce, které by se zabývaly užíváním obecné češtiny v současné komunikaci, tedy formu systematického sdružování a propracovávání příležitostných poznámek o obecné češtině v autentickém textu. Volba, zjištění a závěry diplomové práce znovu záslužně dokládají závažnost a potřebu věnovat se stratifikaci češtiny z hlediska výuky češtiny pro cizince, a to i vzhledem k narůstajícímu zájmu o obor vyučování češtiny jako cizího jazyka.

Diplomová práce vykazuje vyvážený poměr částí teoretických a analytických, jasně jsou stanoveny hypotézy, metody i cíl práce; tato stanovení by však bylo třeba uvést v úvodu práce, nikoli až ve 4. kapitole. Text je zpracován přehledně a vesměs formulován srozumitelně.

K práci mám několik připomínek, uvádím je v přehledu:

1. Obsah a terminologie: V textu je použita řada nepřesných či pro odborný styl neadekvátních formulací a mnohdy i nesprávná lingvistická terminologie; viz např.:

1.1 s. 14 (o hovorových prostředcích): „V rovině gramatické se pak objevují výrazy (*děkuju, kupuju, nesem*), v genitivu (*třech, čtyřech*),...” – Nejde o hovorová slova (výrazy), ale o hovorové tvary.

s. 14: „Nejvíce rozdílů mezi variantami je však na poli stylistickém,..”

1.2 s. 21: „V kapitole se zabýváme základními znaky obecné češtiny, které kategorizujeme na hláskosloví, tvarosloví, syntax a lexikum.” – Hláskosloví, tvarosloví a syntax nejsou znaky jazyka (variety), ale disciplíny zabývající se jevy příslušných jazykových rovin. Obdobně na s. 27: „V kategorii syntaxe”...

1.3 s. 23: „Typické je také vynechávání slabičného *l* v závěru slov (*řek, moch*).” – Bylo by třeba uvést přesněji, kdy je tato hláska vynechávána – nejde o slova, ale o konkrétní (slovesné) tvary.

1.4: s. 24: „Druhá kategorie je pak tvořena pouze morfologickými odlišnostmi vycházejícími z rozdílů mezi spisovnou češtinou, která si zachovala tvary odpovídající různým významům v místech, a češtinou obecnou,...” – Co jsou to tvary odpovídající různým významům v

místech?

1.5: s. 35: „záležitost protetického v-“

1.6. s. 55–56: Hypotézy – některé z nich se mi zdají pro danou úroveň nereálné: znalost základního obecněčeského lexika, schopnost zvolit prostředky vhodné pro komunikaci ve spisovné nebo obecněčeské rovině apod.

1.7: s. 71: „8,1% využívá spíše obecnou češtinu. Pouze obecnou češtinou nehovoří žádný z respondentů. Můžeme konstatovat, že 8,1 % studentů studuje pouze či převážně spisovnou češtinu,“ – Takto formulováno se jeví jako rozporné: platí uvedený číselný (procentuální) údaj o užívání obecné, nebo spisovné češtiny? Srov. tamtéž tabulku 10.

1.8: s. 76, otázka 15: A) „*Dneska (být - být - být) špatný počasí....*“ – V zadání úkolu je doplnit výrazy, u dalších příkladů jsou uvedeny již v náležitých tvarech. Jde zde skutečně o infinitiv? Pak to není výpověď.

2. Formální stránka práce:

2.1 V textu diplomové práce je velký počet nedostatků v interpunkci – velmi často nejsou oddělovány (vložené) vedlejší věty, čárka se nepíše před spojkami (*nebo, či*) při vylučovacím poměru apod.; viz např. s. 11, 12, 21, 31, 33, 34, 38, 55, 59, 62, 64, 67, 72, 79, 80, 82, 84 aj.

2.2 Dále se vyskytují drobnější gramatické chyby (nedodržování gramatické shody), vyšinití z větné vazby, překlady či formulace naznačující, že text neprošel závěrečnou revizí; např. s. 11: „viz např. 1955 ??? upřesnit)“, s. 16: „při praktických překladech se začaly projevovat složitost české jazykové situace...“; s. 17: „I. Nebeská (1999, s.)“; s. 21: „zajistil propastný rozdíl mezi prvky..“; s. 24: „neurčité číslovky mají ve většině pádech“; s. 24: „Slovesa typu *prosí* obsahující v kmeni hlásku -s-, -z- jsou v obecné češtině v imperativu změkčenu (*nekaž mi to, pověš to tam*).“; s. 32: „u dialogu obsahující pravidla a slovní zásobu.“; s. 35: „přijdou do styku přirozeně více do styku s interdialekty...“; s. 35: „pronikáním do zejména komerčních hromadně sdělovacích prostředků“; s. 56: „Výběr vzorku byl výběr vzorku byl skupinový, při kterém jsme oslovili...“; aj.

Závěr: Diplomová práce Barbory Khomenko splňuje nároky kladené na diplomovou práci. Doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji v závislosti na průběhu obhajoby stupněm ***velmi dobře až dobře***.

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.
oponentka práce

Praha 15. 8. 2017